

ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНИХ МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

PROSECUTOR'S PROCEDURAL ACTIVITIES TO RESTORE LOST MATERIALS OF CRIMINAL PROCEEDINGS UNDER MARTIAL LAW

Ткач А.В., к.ю.н., прокурор

Печерська окружна прокуратура міста Києва,

ORCID ID: 0009-0007-3253-3687

У запропонованій статті висвітлено окремі аспекти процесуальної діяльності сторони обвинувачення та суду при розв'язанні актуальних питань щодо відновлення матеріалів кримінальних проваджень, втрачених з об'єктивних причин, у зв'язку із широкомасштабним вторгненням РФ, захопленням та руйнуванням будівель органів досудового розслідування та суду тощо. Визначено можливі причини втрати матеріалів досудового розслідування та проаналізовано нормативно-правове регулювання щодо їх відновлення.

Звернуто увагу на нещодавно запроваджене розширення функціоналу Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо можливості проставляння окремих відміток, пов'язаних із втратою матеріалів кримінального провадження, скасуванням таких відміток за необхідності та відображення відомостей про відновлення матеріалів кримінального провадження у судовому порядку. Автором зазначено, що зміни, внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань, у разі сумлінного заповнення виконавцями – представниками органів досудового розслідування та прокурорами відповідних електронних форм, сприятимуть уточненню статистичних відомостей щодо об'єктивної кількості втрачених та відновлених в судовому порядку матеріалів кримінальних проваджень.

Також вибірково проаналізовано сучасний стан судової практики у вказаній категорії судових справ щодо відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. У підсумку автор приходить до висновку, що запровадження спеціальної норми в КПК України – ст. 615-1 щодо відновлення більш широкого спектру матеріалів досудового розслідування і судового провадження, ніж це було раніше передбачено існуючими загальними нормами у Розділі VII КПК України, згідно дослідженої актуальної судової практики, загалом сприяло утвердженню верховенства права та виконанню завдань кримінального провадження, викладених у ст. 2 КПК України. Проте, порушені у статті питання, потребують додаткового дослідження та аналізу у науковій літературі.

Ключові слова: прокурор, слідчий суддя, воєнний стан, втрачене кримінальне провадження, широкомасштабне вторгнення РФ, відновлення матеріалів.

The article highlights certain aspects of the procedural activities of the prosecution and the court in resolving topical issues related to the restoration of criminal proceedings materials lost for objective reasons, in connection with the large-scale invasion of Russia, seizure and destruction of pre-trial investigation and court buildings, etc. The author identifies possible reasons for the loss of pre-trial investigation materials and analyzes the legal and regulatory framework for their restoration. Attention is drawn to the recently introduced expansion of the functionality of the Unified Register of Pre-trial Investigations regarding the possibility of marking certain marks related to the loss of criminal proceedings, cancellation of such marks if necessary, and displaying information on the restoration of criminal proceedings in court. The author notes that the changes made to the Unified Register of Pre-trial Investigations, if the respective electronic forms are filled in in good faith by the executors – representatives of pre-trial investigation bodies and prosecutors, will help to clarify the statistical data on the objective number of lost and restored criminal proceedings materials in court.

The author also selectively analyzes the current state of judicial practice in this category of court cases on restoration of lost materials of criminal proceedings. As a result, the author comes to the conclusion that the introduction of a special provision in the CPC of Ukraine – Article 615-1 on the restoration of a wider range of pre-trial investigation and court proceedings materials than previously provided for by the existing general provisions in Section VII of the CPC of Ukraine, according to the studied current case law, generally contributed to the establishment of the rule of law and fulfillment of the tasks of criminal proceedings set out in Article 2 of the CPC of Ukraine. However, the issues raised in this article require additional research and analysis in the scientific literature.

Key words: prosecutor, investigating judge, martial law, lost criminal proceedings, large-scale invasion of Russia, restoration of materials.

Однією із ключових проблем, з якою стикнулись правоохоронні органи під час широкомасштабного вторгнення РФ, є фізичне захоплення та руйнування будівель органів досудового розслідування та судів та як наслідок – втрата матеріалів досудового розслідування і судового провадження, речових доказів. Оскільки, виходячи зі своїх конституційних функцій, система органів прокуратури повинна забезпечити стале функціонування в умовах воєнного стану з метою неухильного виконання завдань кримінального провадження, передбачених ст. 2 КПК України, постало питання яким чином забезпечити завершення досудового розслідування та судового розгляду в умовах запровадженого правового режиму воєнного стану та повної або часткової втрати матеріалів кримінальних проваджень.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан – це особливий правовий режим, що запроваджується в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності. Він передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самовряду-

вання повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

Варто зазначити, що до широкомасштабного вторгнення, не зважаючи на існування з 2014 року тимчасового окупованих районів Луганської та Донецької областей і АРК Крим, не існувало законодавчо закріпленої вимоги щодо обов'язкового копіювання та зберігання матеріалів досудового розслідування та судових справ в електронному вигляді. Вказані вимоги запроваджено у кримінальному процесуальному законодавстві лише з 15 березня 2022 року. Це передбачено ч. 14 ст. 615 КПК України: «копії матеріалів кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких здійснюється в умовах воєнного стану, в обов'язковому порядку зберігаються в електронній формі у дізнавача, слідчого чи прокурора» [2].

Тільки станом на лютий 2023 року за даними Тренінгового центру прокурорів України, кількість втрачених

кримінальних проваджень, за якими не були направлені до суду обвинувальні акти становила 94123, а у 12000 кримінальних проваджень знищено матеріальні носії секретної інформації [3]. Процес відновлення втрачених матеріалів зумовлює збільшення тривалості судового розгляду, а в окремих випадках і правову невизначеність із строком утримання обвинуваченого під вартою, якщо матеріали втрачено на стадії апеляційного оскарження і вирок не набув законної сили.

Проблему надмірної тривалості судового розгляду згадано і в Щорічній доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за 2022 рік з посиланням на Заключні зауваження Комітету ООН до 8-го періодичного звіту України щодо виконання Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. Як зазначається у згаданій доповіді: «Комітет висловив своє занепокоєння щодо гарантування кожному в Україні права на справедливий і публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом. Зокрема, це пов'язано з відсутністю заходів щодо повного забезпечення незалежності суддів та прокурорів; проблемами, що виникають у процесі службової атестації суддів; недостатнім числом суддів у державі, що призводить до затримок і позбавлення значної кількості громадян доступу до правосуддя...» [4].

Процедура відновлення втрачених кримінальних проваджень, визначена у ст. 615-1 КПК України: «відновленню підлягають втрачені матеріали кримінального провадження, яке не завершилося направленням обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності до суду, а також матеріали кримінального провадження, в якому обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності направлено до суду, проте підготовче судове засідання не відбулося; судовий розгляд розпочато, проте рішення суду за результатами його розгляду не ухвалено; судом ухвалено рішення, проте воно не набрало законної сили» [2].

Матеріали кримінального провадження, не направлені з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності до суду, а також матеріали кримінального провадження, в якому обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності направлено до суду, проте підготовче судове засідання не відбулося; судовий розгляд розпочато, проте рішення суду за результатами його розгляду не ухвалено; судом ухвалено рішення, проте воно не набрало законної сили, підлягають відновленню за рішенням слідчого судді, суду у разі надходження клопотання від прокурора або від слідчого чи дізнавача, погодженого з прокурором, або від сторони захисту чи потерпілого, або за власною ініціативою суду, за умови наявності витягу з Єдиного реєстру досудового розслідування, або постанови про початок досудового розслідування, винесеної у порядку, передбаченому статтею 615 цього Кодексу, або ухвали про призначення судового розгляду, наявних у цьому кримінальному провадженні відповідних матеріалів фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інших носіїв інформації, а також копій документів, засвідчених з використанням засобів кваліфікованого електронного підпису [2].

За загальним правилом клопотання про відновлення втрачених матеріалів повинно містити:

- обставини втрати матеріалів кримінального провадження;
- місцезнаходження копій документів кримінального провадження або відомостей щодо них;

- перелік документів та інших матеріалів, відновлення яких прокурор, слідчий, дізнавач, сторона захисту чи потерпілий вважає необхідним;

- мету відновлення документів та інших матеріалів;
- дані особи, яким повідомлено про підозру (за наявності);

- дані осіб, які брали участь у кримінальному провадженні, із зазначенням їхнього статусу у такому провадженні;

- перелік слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, проведених у кримінальному провадженні.

До клопотання про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження додаються документи або їх копії, у тому числі не посвідчені в установленому порядку, що збереглися у прокурора, слідчого, дізнавача, сторони захисту чи потерпілого, за умови їх засвідчення кваліфікованим електронним підписом. Вказане клопотання розглядається слідчим суддею того суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, судом, який здійснював судове провадження, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя – слідчим суддею іншого суду або іншим судом, визначеного в порядку, передбаченому законодавством. На підставі зібраних і перевірених матеріалів слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження повністю або в частині, яку, на його думку, необхідно відновити.

У разі недостатності зібраних матеріалів для точного відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження в тому обсязі, який, на його думку, є достатнім для ухвалення судового рішення, яким суд завершує відповідну стадію судового провадження, або своєю ухвалою закриває розгляд клопотання про відновлення матеріалів втраченого кримінального провадження і роз'яснює учасникам судового провадження право на повторне звернення з таким клопотанням за наявності необхідних документів. Речі або документи, на які у кримінальному провадженні було накладено арешт у порядку, передбаченому цим Кодексом, та які були втрачені через об'єктивні обставини, що виникли в умовах воєнного стану, відшкодовуються державою за рахунок державного бюджету у випадках та порядку, передбачених законом [2; 5].

Крім того, наприкінці 2023 року відповідний функціонал щодо проставлення і скасування відмітки про втрату матеріалів кримінального провадження та про відновлення втрачених матеріалів у судовому порядку з'явився і в Єдиному реєстрі досудових розслідувань, що у разі сумнісного заповнення користувачами – представниками органів досудового розслідування та прокуратури, дозволить отримувати актуальний зріз статистичних відомостей про кількість втрачених матеріалів досудового розслідування та щодо матеріалів, відновлення яких ініційовано в судовому порядку.

Визначення, що є матеріалами кримінального провадження міститься у ст. 317 КПК України. Згідно вказаної норми, матеріалами кримінального провадження (кримінальною справою) є документи, інші матеріали, надані суду під час судового провадження його учасниками, судові рішення та інші документи і матеріали, що мають значення для цього кримінального провадження, долучаються до обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності [2].

Загалом матеріали кримінального провадження можуть бути втрачені повністю або частково. Серед причин втрати матеріалів кримінального провадження виділяють об'єктивні, на кшталт знищення внаслідок зруйнування приміщення, де зберігалися матеріали під час бойових дій,

після ракетного чи артилерійського удару, пожежі, повені, іншого стихійного лиха; суб'єктивні – втрата внаслідок протиправних дій осіб, у розпорядженні яких перебувають вказані матеріали або третіх осіб.

Джерелами відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження є відомості з ЄРДР, наглядове провадження прокурора, усі наявні копії документів, які зберігаються у слідчого, дізнавача, прокурора, в судових справах, копії документів, які є у розпорядженні сторони захисту, потерпілих та їх представників.

Проаналізувавши актуальну судову практику, що міститься в Єдиному реєстрі досудових розслідувань з 01 січня 2023 року по 09 січня 2024 року отримано відомості, що за вказаний проміжок часу судами винесено 5885 ухвал у кримінальних провадженнях щодо відновлення втрачених матеріалів досудового розслідування. У більшості випадків відновлення матеріалів ініціюється органами досудового розслідування деокупованих чи окупованих територій та задовольняється слідчими суддями без особливих застережень.

Наприклад, згідно ухвали слідчого судді Херсонського міського суду Херсонської області від 04.01.2024 у справі № 766/11870/23, який розглянув «клопотання т.в.о. начальника СД Генічеського РВП ГУНП в Херсонській області ОСОБА_3, погоджене з заступником керівника Генічеської окружної прокуратури Херсонської області ОСОБА_4, про відновлення втрачених в умовах воєнного стану матеріалів кримінального провадження № 12020230140000451 від 27.04.2020 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 249 КК України, в якому ініціатор прохав відновити матеріали кримінального провадження № 12019230140002102 від 26.12.2019 за ознаками складу кримінального правопорушення передбаченого ч. 1 ст. 249 КК України за фактом незаконного заняття рибним добувним промислом на території Генічеського району по копіям документів, що збереглися у прокурора, слідчого, судді та в системі ЄРДР, а саме: витягу з ЄРДР № 12020230140000451 від 27.04.2020; постанові про визначення групи прокурорів; постанові про визначення підслідності; постанові про скасування постанови про закриття кримінального провадження; рапорту державної прикордонної служби України про виявлення правопорушення; протоколи огляду місця події; опис вилученого майна; постанові про доручення досудового розслідування у кримінальному провадженні дізнавачу та визначення дізнавача; клопотанні про накладення арешту на вилучене майно; ухвалі Генічеського районного суду про накладення арешту на вилучене майно; витягу АРМОР ОСОБА_5; поясненні ОСОБА_5; копії протоколу № 019418 про адміністративне правопорушення; копії розрахунку матеріального збитку; постанові про визнання доказом та його долученні до матеріалів кримінального провадження; запиту до інституту рибного господарства та екології та інших документи, перелічених в ухвалі слідчого судді.

Слідчим суддею встановлено, що сектором дізнання Генічеського РВП ГУНП в Херсонській області розслідувалося кримінальне провадження № 12020230140000451 від 27.04.2020 року за попередньою правовою кваліфікацією передбаченого ч. 1 ст. 249 КК України. Досудовим розслідуванням встановлено, що 27.04.2020 року на березі Азовського моря біля села Щасливцеве, Генічеського району, Херсонської області, прикордонним нарядом було виявлено громадянина ОСОБА_5 з рибою виду ОСОБА_6 та забороненими знаряддями лову».

У подальшому слідчий суддя наводить в ухвалі юридичну аргументацію щодо обставин вторгнення рф взагалі і на територію Херсонської області зокрема з посиланням на міжнародні документи та належно оцінює виключність обставин, за яких було втрачено матеріали кримінального провадження: «в порушення вимог Статуту Організації Об'єднаних Націй, Декларацією Генеральної Асамблеї

ООН № 36/103 від 9 грудня 1981 року про недопустимість інтервенції та втручання у внутрішні справи держав та резолюціями – № 2131 (XX) від 21 грудня 1965 року, що містить Декларацію про неприпустимість втручання у внутрішні справи держав та про захист їх незалежності та суверенітету; № 2625 (XXV) від 24 жовтня 1970 року, що містить Декларацію про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН; № 2734 (XXV) від 16 грудня 1970 року, що містить Декларацію про зміцнення міжнародної безпеки, та № 3314 (XXIX) від 14 грудня 1974 року, 24 лютого 2022 року о 5 годині президентом російської федерації надано наказ про повномасштабне вторгнення на територію України.

В подальшому цього ж дня Збройними Силами рф, які діяли за наказом керівництва рф і ЗС рф, здійснено пуск крилатих та балістичних ракет по аеродромах, військових штабах і складах ЗС України, а також підрозділами ЗС та інших військових формувань рф здійснено широкомасштабне вторгнення на територію суверенної держави Україна в тому числі на території м. Херсон Херсонської області. З 24.02.2022 збройні формування російської федерації, порушуючи встановлений Конституцією України порядок, здійснили збройну агресію, після чого цього ж дня окупували територію м. Генічеськ та Херсонської області, яка постійно перебувала під контролем збройних формувань. В подальшому збройними формуваннями держави-агресора захоплено адміністративні будівлі органу поліції Генічеського РВП ГУНП в Херсонській області, за адресою: м. Генічеськ, Херсонська область. Матеріали кримінального провадження № 12020230140000451 від 27.04.2020 за ознаками складу кримінального правопорушення передбаченого ст. 249 ч. 1 КК України до початку повномасштабної агресії рф перебували в приміщенні підрозділу Генічеського РВП ГУНП в Херсонській області, за адресою: м. Генічеськ, Херсонська область.

З початку повномасштабного вторгнення з ранку 24.02.2022 м. Генічеськ перебував під постійним контролем збройних формувань рф, у зв'язку з чим, матеріали кримінального провадження не були евакуйовані на підконтрольну територію України, та знаходились в приміщенні підрозділу Генічеського РВП ГУНП в Херсонській області. Відновлення матеріалів вищезазначеного кримінального провадження необхідне для всебічного, повного і неупередженого дослідження обставин кримінального провадження, виявлення як тих обставин, що викривають, так і тих, що виправдовують підозрюваного, а також обставин, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надання їм належної правової оцінки та забезпечення прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень» [6].

Поряд із тим, на думку окремих суддів, питання про відновлення матеріалів судової справи, яка розглядалась по суті колегією суддів, має також вирішуватись колегіально, хоча прямої вказівки на вказані обставини ст. 615-1 КПК України не містить. Наприклад, в ухвалі судді Першотравенського міського суду Дніпропетровської області у справі № 712/12709/20 від 03 січня 2024 року при розгляді клопотання Черкаської обласної прокуратури про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження Білокуракинського районного суду Луганської області № 712/12709/20 (провадження № 1-кп/409/54/21), внесеного до ЄРДР за № 2202025000000012 від 10 березня 2020 року по обвинуваченню ОСОБА_2 по ч. 1 ст. 258-3, ч. 1 ст. 332-1, ч. 2 ст. 332-1 КК України, встановлено, що дане кримінальне провадження перебувало на розгляді в Білокуракинському районному суді Луганської області, за клопотанням обвинуваченого розгляд кримінального провадження в суді першої інстанції здійснювалося колегіально судом у складі трьох суддів.

Відповідно ст. 526 КПК України заява про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження подається до суду, який ухвалив вирок.

Згідно ч. 3 ст. 615-1 КПК України клопотання про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження розглядається слідчим суддею того суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, судом, який здійснював судове провадження, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя – слідчим суддею іншого суду або іншим судом, визначеного в порядку, передбаченому законодавством.

Відповідно до ч. 3 ст. 35 КПК України визначення судді (запасного судді, слідчого судді), а в разі колегіального розгляду – судді-доповідача для розгляду конкретного провадження здійснюється Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою під час реєстрації відповідних матеріалів, скарги, клопотання, заяви чи іншого процесуального документа за принципом випадковості та в хронологічному порядку з урахуванням спеціалізації та рівномірного навантаження для кожного судді, заборони брати участь у перевірці вироків та ухвал для судді, який брав участь в ухваленні вироку або ухвали, про перевірку яких порушується питання (крім перегляду за нововиявленими обставинами), перебування суддів у відпустці, відсутності у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відрядженням, а також інших передбачених законом випадків, через які суддя не може здійснювати правосуддя або брати участь у розгляді судових справ. Після визначення судді (запасного судді, слідчого судді) або судді-доповідача для конкретного судового провадження не допускається внесення змін до реєстраційних даних щодо цього провадження, а також видалення цих даних з Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, крім випадків, установлених законом.

Оскільки кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке було втрачене та про відновлення якого заявив клопотання прокурор, здійснювалося колегіальним судом у складі трьох суддів, то питання про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження слід вирішувати колегіально судом у складі трьох суддів.

Враховуючи вищевикладене, суд приходять до висновку, що було порушено порядок розподілу вказаної справи, внаслідок чого, справа розподілена лише одному судді, тому матеріали справи за клопотанням Черкаської обласної прокуратури про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження Білокуракинського районного суду Луганської області № 712/12709/20 (провадження № 1-кп/409/54/21), внесеного до ЄРДР за № 22020250000000012 від 10 березня 2020 року по обвинуваченню ОСОБА_2 по ч. 1 ст. 258-3, ч. 1 ст. 332-1, ч. 2 ст. 332-1 КК України, слід повернути до канцелярії Першотравенського міського суду Дніпропетровської області, для визначення складу суду у відповідності до норм чинного законодавства» [7].

У деяких випадках суди займали проактивну позицію і використовували повноваження, надані ст. 615-1 КПК України щодо відновлення матеріалів за наявності витягу з ЄРДР з метою належного розгляду скарг заявників, які надійшли до суду, проте не були розглянуті через тимчасову окупацію певних регіонів. Наприклад, згідно ухвали слідчого судді Комунарського районного суду м. Запоріжжя у справі № 333/7254/23 від 05.01.2024, при розгляді скарги «ОСОБА_3, який діє в інтересах ОСОБА_4 на постанову слідчого другого слідчого відділу (з дислокацією у місті Запоріжжя) Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Мелітополі, ОСОБА_5 про закриття кримінального провадження № 62021080020000022, відомості про яке внесені до ЄРДР 22.03.2021 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 382 КК України, установлені, що 13.09.2021 року слідчий Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Мелітополі ОСОБА_5 закрив кримі-

нальне провадження № 62021080020000022, відомості про яке внесені до ЄРДР 22.03.2021 року у зв'язку з відсутністю складу кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.382 КК України. У грудні 2021 року адвокат ОСОБА_3, діючи в інтересах ОСОБА_4, направив скаргу до ТУ ДБР, розташованого у місті Мелітополі на постанову слідчого про закриття вказаного кримінального провадження. 10.12.2021 року ухвалою слідчого судді Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області ОСОБА_6 було відкрито провадження за скаргою ОСОБА_3 та призначено судовий розгляд на 13.12.2021 року.

У подальшому, 22.02.2022 року матеріали кримінального провадження № 62021080020000022 з ТУ ДБР, розташоване у м. Мелітополі були скеровані до Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області та станом на 29.09.2023 року до ТУ ДБР не повернулися.

Таким чином, встановлено, що матеріали кримінального провадження № 62021080020000022 залишилися у приміщенні Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області. У зв'язку із виникненнями обставин, небезпечних для життя та здоров'я суддів, працівників апарату суду та відвідувачів суду в умовах воєнного стану, наказом голови Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області від 09.03.2022 року №16 роботу Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області призупинено до їх зникнення або усунення. Розпорядженнями Голови Верховного Суду від 10.03.2022 року № 4/0/9-22 та 14.09.2022 року № 49/0/9-22 підсудність Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області було змінено і визначено спочатку за Томаківським районним судом Дніпропетровської області, а у подальшому – за Комунарським районним судом м. Запоріжжя.

Матеріали кримінального провадження зберігалися у приміщенні Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області у м. Мелітополі.

Згідно з наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 № 309 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» територія м. Мелітополя, Запорізької області є тимчасово окупованою РФ. Таким чином, під час судового розгляду встановлено, що доступ до матеріалів кримінального провадження № 62021080020000022 відсутній, що дає підстави вважати їх втраченими.

За таких обставин, слідчий суддя не має можливості розглянути скаргу ОСОБА_3 на постанову слідчого другого слідчого відділу (з дислокацією у місті Запоріжжя) Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у місті Мелітополі, ОСОБА_5 про закриття кримінального провадження № 62021080020000022 без відновлення матеріалів вказаного кримінального провадження.

Згідно ч. 3 ст. 615-1 КПК України клопотання про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження розглядається судом, який здійснював судове провадження, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя – іншим судом, визначеного в порядку, передбаченому законодавством.

В матеріалах, долучених ОСОБА_3 до своєї скарги мається витяг з Єдиного реєстру досудового розслідування по кримінальному провадженню № 62021080020000022.

Враховуючи неможливість розглянути скаргу ОСОБА_3 на постанову слідчого про закриття кримінального провадження, факт наявності Витягу з Єдиного реєстру досудового розслідування по кримінальному провадженню № 62021080020000022, вважаю за необхідне ініціювати питання щодо відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження № 62021080020000022,

відомості про яке внесені до ЄРДР 22.03.2021 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 382 КК України» [8].

Отже, можемо підсумувати, що запровадження спеціальної норми в КПК України – ст. 615-1 щодо відновлення більш широкого спектру матеріалів досудового розслідування і судового провадження, ніж це було раніше передбачено існуючими нормами у Розділі VII КПК України, згідно дослідженої нами актуальної судової практики, загалом сприяло утвердженню верховенства права та виконанню завдань кримінального провадження, викладених у ст. 2 КПК України, а саме захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпеченню швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового

розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. У вибірково досліджених нами судових рішеннях слідчі судді в цілому вірно застосовували надані ним повноваження щодо відновлення матеріалів кримінальних проваджень та правильно тлумачили саму процедуру, як відновлення певної сукупності документів, що відображають хід, зміст і результати розслідування конкретного кримінального правопорушення, яка в умовах воєнного стану визначена статтею 615-1 КПК України, що сприяло формуванню сталої судової практики з цього питання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Про правовий режим воєнного стану»: Закон України (*Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2015, № 28, ст. 250) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (*Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, ст. 88) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Офіційний веб-сайт Тренінгового центру прокурорів України. URL: <https://ptcu.gp.gov.ua/uk/2023/02/onlajn-trening-vidnovlennya-vtrachenyh-materialiv-kryminalnogo-provazhennya/>
4. Щорічна доповідь про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2022 рік адресована Верховній Раді України. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/images/documents/annual-report-2022.pdf#page=19&zoom=100,76,756>
5. Ткач А.В. Повноваження прокурора у кримінальних провадженнях щодо застосування примусових заходів медичного характеру в умовах воєнного стану. Матеріали науково-практичної конференції «Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку». URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/e08a491a-14b7-4d1e-aabf-da7283ee6543>
6. Ухвала слідчого судді Херсонського міського суду Херсонської області від 04.01.2024 у справі № 766/11870/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116098183>
7. Ухвала Першотравенського міського суду Дніпропетровської області від 03.01.2024 року у справі № 712/12709/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116080754>
8. Ухвала слідчого судді Комунарського районного суду м. Запоріжжя у справі № 333/7254/23 від 05.01.2024 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116126061>